

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

БРОЈ 18

БЕОГРАД, 6. МАЈ 1939.

ГОДИНА XI

Садржај:

Градска штедионица, Загреб
Југославенска удружена банка д. д., Загреб — Београд
„Кроација“ осигуравајућа задруга — Београд

ГРАДСКА ШТЕДИОНИЦА, ЗАГРЕБ

Последњи извештај Градске штедионице један је од најбогатијих по материјалу. 25-годишњи јубилеј био је повод да се нашој стручној јавности подари та свеска, која, осим што је одличан приказ развитка штедионице још је и значајан прилог привредној историји града Загреба. Ограничен нам је простор да детаљно изнесемо све оно што се пружа у том извештају. Података има толико, да би се могла написати читава књига. Ми ћемо се ограничити на то, да на основу тог одличног извора прикажемо улогу Градске штедионице у привредном развитку града Загреба. Необично сликовито приказане су опште прилике уочи рата, када је штедионица основана. Почело се са лепим надама које су се после неколико месеци претвориле у неизвесност. Штедионица је упркос свим тим тешкоћама ипак успела да створи довољна средства, да би испунила тада најважнији задатак да помаже граду Загребу у акцији за помоћ исхране градског становништва. Осим тога је одобрила кредите граду и у друге општекорисне сврхе. У то време штедионица давала зајмове и земаљској влади у циљу опскрбе становништва и одржавање возног парка државних железница. Она је узимала учешће и у разним трговачким и индустријским пословима, који су имали за циљ унапређење производње, промета и извоза најважнијих продуката државних железница. Она је узимала учешће и у разним трговачким и индустријским пословима који су имали за циљ унапређење производње, промета и извоза најважнијих продуката. Али ти послови су ликвидирани првом згодом и Градска штедионица се посветила опет сасвим граду Загребу и његовим грађанима. После рата су се за то тражиле велике могућности. У изграђивању Загреба Градска штедионица имала је еминентну улогу. Без њеног активног суделовања и кулантног кредитирања Загреб не би се тако брзо и лепо изградио. Градска штедионица учила је исто тако важност саобраћаја у модерним велерадовима и учинила све да би Загреб у том погледу постао примеран. И што се тиче комуналних инвестиција Градска штедионица је обилно изишла у сусрет електричној централи, водоводу и плинари и самом граду за извођење комуналних радова. Поред те улоге Градска штедионица није занемарила ни кредит грађанству. Она је служила као извор кредита уз камату, која је најчешће била нижа него у другим градовима наше земље. Да би отворила могућност кредита најсиромашнијим слојевима грађанства, Градска штедионица основала је у фебруару 1936 г. своју залагаоницу. У својој 25-тој години Градска штедионица са задовољством може да констатује, да је учинила своју дужност према граду Загребу и његовим грађанима. Тежиште рада Градске штедионице било је у-

век на комуналном пољу. Она је сматрала за своју дужност да Градској општини пружи своје услуге за осигурање установа које служе интересима свих грађана и које баш зато треба да су ван домаћа приватно-привредне сфере. Што се, пак, тиче кредитирања грађанства, управа Градске штедионице заузела је гледиште, да она на том пољу треба да испуни празнину, која се састоји у неговању индивидуалног кредита, наравно на основу сигурних кредитних подлога и доброг познавања дужника. Само добро фундирани кредити пружају сигурност улагачима, који је предуслов плодног пословања. Исправност пословне политике а нарочито кредитне показала се за време кризе, која није оставила трага код Градске штедионице. Крајем децембра 1932 г. Градска штедионица је била принуђена да затражи заштиту. Али већ до 1935 г. успела је да ликвидира готово без туђе помоћи „старо пословање“ и да развије ново у таквој мери, да је могла да се одрекне заштите. А после тога је дошао сјајан развитак. Улози су расли у брзом темпу и достигли висину као никада раније. У прошлој години је дошло у два наврата до оштре реакције. У месецу мају било је јаче повлачење улога. Затим је у септембру прошле године дошао општи ран улагача због страха од рата. Општинска штедионица је сваки пут исплатила око 180 мил. дин. Она је то чинила без тешкоћа, с обзиром на знатне готовине које држи. И први и други пут су се улози брзо повратили. Крајем прошле године они су били већи, него у претходним годинама, што се између осталог лепо види из доње таблице.

Рачун изравњања

Актива	1935.	1936.	1937.	1938.
	у хиљадама динара			
Готовина	158.376	201.631	232.764	202.831
Благајнички записи	35.000	35.000	45.000	45.000
Девизе и валуте	78	26	173	144
Хартије од вредности	23.886	25.060	42.891	52.134
Менице	73.147	97.066	104.978	82.404
Дужници по тек. рач.	46.300	49.148	67.941	131.698
Општина гр. Загреб	60.759	68.266	68.738	76.602
Чланови синдиката	23.576	18.758	—	—
Хипотекарни зајмови	17.412	14.895	13.114	11.603
Трамвај и аутобус	33.581	40.874	40.930	41.809
Залагаоница и дражбаваоница	—	3.822	5.383	6.188
Непокретности	26.502	23.215	22.220	21.064
Инвентар	747	747	1.471	1.471
Имовина пенз. фонда	8.848	10.053	11.269	12.617

Разна актива	14.639	14.551	13.913	13.753
Прелазне позиције	1.850	2.470	1.494	537
Оставе				403.715
Пасива				
Улози на књижице	312.914	378.911	491.945	500.365
Улози по тек. рачунима	121.313	134.914	99.982	112.225
Пословни пријатељи	4.463	3.741	5.873	6.101
Чланови синдиката	23.576	18.758	—	—
Прелазне позиције	960	1.516	1.636	1.188
Разна пасива	14.941	12.321	12.641	11.436
Збир туђих средстава	478.167	550.162	612.077	631.315
Пензионни фонд	8.848	10.053	11.269	12.617
Резервни фонд	30.209	32.288	34.364	38.464
Рез. фонд залагаонице	1.000	1.000	1.000	1.000
Фонд курсне разлике	—	5.588	7.037	9.299
Фонд за амортизацију инвентара	—	75	222	369
Посебни рез. фонд	2.100	2.100	2.100	2.100
Чисти добитак	4.378	4.290	4.210	6.793
Збир биланса	524.703	605.557	672.279	699.856
Оставе				403.715

Улози на књижице износили су крајем 1938 г. пола милијарде дин. према 492 мил., 379 мил. и 313 мил. у претходним годинама. После државних новчаних установа Градска штедионица има највише улога у нашој земљи. Она је постала захваљујући својим улозима и један од најјачих фактора на нашем тржишту новца. Улози по текућим рачунима порасли су према 1937 г. са 100 мил. на 112 мил. и 1935 на 121 мил. дин. То су најважније позиције туђих средстава. Међу њима треба још напоменути рачун пословних пријатеља са 6,1 мил. према 5,9 мил. 3,7 и 4,5 мил. дин. и разну пасиву 11,4 мил. према 12,6 мил., 12,3 мил. и 15 мил. дин. Збир туђих средстава износио је крајем 1938 г. 631 мил. према 612 мил., 550 мил. и 478 мил. дин. Пензионни фонд који чини својину штедионичких чиновника био је 12,6 мил. према 11,3 мил. 10 мил. и 8,8 мил. дин. Фондови штедионице износили су округло 50 мил. дин. према 45 мил., 41 мил. и 31 мил. дин. То је заправо капитал штедионице који је стечен 25-годишњим радом. С обзиром на промену у том времену, само уплата штедних улога била је 4,6 милијарди а исплата 4,1 милијарда. Штедионици није потребан капитал. Најјача сигурност коју она пружа јесте гаранција града Загребa. Штедионици није и не сме да буде циљ велика зарада, ни на рачун улагача, ни на рачун дужника. Штедионица је увек плаћала максималну камату, на поверене јој улоге. Са друге стране она је према својим дужницима била нарочито куланта. Камата Градске штедионице била је међу најповољнијим у нашој држави. Са том политиком она је најбоље служила интересима Загребачког грађанства. Од фондова је највећи резервни фонд са 38,5 мил. дин. према 34 мил., 32 мил. и 30 мил. дин. у претходним годинама, затим фонд курсне разлике 9,3 мил. према 7 мил. и 5,6 мил. дин., фонд залагаонице 1 мил. и посебни рез. фонд са 2,1 мил. дин., који већ заправо спада у средства са специјалном наменом.

Богата средства, првенствено од улога, омогућила су штедионицама обилно кредитирање. Тражња кредита била је у прошлој години доста велика, иако је грађевинска делатност била слабија него у ранијим годинама. Најважнију улогу играју кредити по текућим рачунима. Ти кредити отварају се најчешће на основу осигурања хипотеком, затим на подлози добрих меница и најзад на основу хартија

од вредности. У сразмерно врло малом износу су отворени текући рачуни новчаним заводима. Збир текућих рачуна порастао је са 46,3 мил. у 1935 преко 49,1 мил. и 67,9 мил. на 131,7 мил. дин. У зајмове по текуће рачуне спадају и општински зајмови који су се такође повећали, али не у таквој мери као остали. Општини су додељени зајмови за изградњу каналске мреже, за преградњу клоационе и т. д., а електричној централи за електрификацију Бјеловара. Они су крајем 1938 г. износили 76,6 мил. према 68,7 мил. и 68,2 мил. и 10,8 мил. дин. Менични зајмови заостају за онима по текућим рачунима. Они су износили 82 мил. нешто мање него у двама претходним годинама (105 мил. и 97 мил. дин.). У овом случају се ради вероватно о претварању меничних зајмова у такве по текућем рачуну. Хипотекарни зајмови са 11,6 мил. према 13,1 мил. 14,9 и 17,4 мил. дин. не играју значајну улогу. Посао залагаонице повећава се из године у годину. Зајмови на залог износе за 6,2 мил. према 5,4 мил. у 1937 г. и 3,8 мил. у 1936 г. У прошлој години залагаоница и дражбоваоница покриле су први пут своје режије и оставиле чак и добитак.

Градска штедионица има у својој режији трамвај и аутобус. У прошлој години инвестиционих радова на трамвају није било у већем обиму. Неке дотрајале пруге су уређене и поправљене, а извршени су и неминовни радови и поправке на саобраћајним објектима. Вредност трамваја и аутобуса у билансу била је 42 мил. дин. према 41 мил. у двама претходним годинама и 33,5 мил. у 1935 г. Непокретности су остале непромењене према претходној години, њихова вредност се смањила за отпис 1,2 мил. на 21 мил. дин. Градска штедионица купила је једну кућу за пензионни фонд, чиме је његова вредност порасла са 11,3 мил. у 1937 на 12,6 мил. у 1938 г. Разна актива, која садржи угужене зајмове, неплаћене ануитете и привремене рачуне смањила се нешто, са 13,9 мил. на 13,7 мил. дин. Прелазне позиције износиле су 537.000 према 1,5 мил. и 1,9 мил. дин.

Од ликвидних средстава највећа је готовина, са 202 мил. дин. према 233 мил., 202 мил. и 158 мил. Висина туђих средстава изискује држање велике готовине. Градска штедионица је толико предострожна, да једну трећину туђих средстава држи у својим касама, односно на жиро чековном рачуну. Тај однос је још много повољнији и пење се до половине туђих средстава ако се готовини додају благајнички записи, који износе 45 мил. дин. и хартије од вредности од 52 мил. дин. према 43 мил., 25 мил. и 24 мил. Градска штедионица је у последњим двама годинама знатно повећала свој сток хартије од вредности. Нешто више од половине отпада на државне хартије од вредности и акције Народне банке и Привилеговане аграрне банке. Вредност од 24 мил. дин. претстављају 5% благајнички записи града Загребa. Градска штедионица је велики акционар „Д. д. за изградњу свратишта и купалишта“, Загреб. Доњи рачун губитка и добитка показује знатан пораст са 26,6 мил. на 29,8 мил. прихода, што је у складу са повећањем зајмова, а и стока државних хартија од вредности.

Рачун губитка и добитка

Расходи	1935. 1936. 1937. 1938.			
	у хиљадама динара			
Камата	15.163	18.455	20.693	21.829
Плате	2.045	2.059	2.269	2.253
Управни трошкови	919	899	1.054	1.332
Порез	2.643	3.154	3.268	2.220
Пензионни фонд	62	66	67	164
Отписи	1.478	1.297	1.317	1.257
Чисти добитак	4.378	4.290	4.210	6.793

Приходи				
Камата	19.726	24.260	26.585	29.803
Провизије и разно	5.635	4.837	5.274	5.190
Од непокретности	1.327	1.124	1.020	1.124
Збир прихода	26.688	30.221	32.879	36.117

Провизије и разни приходи, као и они од непокретности држали су се у границама ранијих година и износили су: први 5,2 мил., а други 1,1 мил. дин. Камате на улоге и зајмове порасле су нешто, на 22 мил. дин. према 21 мил., 18,5 мил. и 15,1 мил. дин. Остали трошкови показују спору тенденцију пораста. Управни трошкови су се повећали са 1 мил. на 1,3 мил., а плате су порасле са 2,3 мил. на 2,5 мил. дин. То је природна последица знатно већих послова у прошлој години. Отписи од непокретности и од инвентара нешто су мањи него прошле године и износе 1,25 мил. према 1,3 мил. дин., а и порези су се смањили за 1 мил. на 2,2 мил. дин. Захваљујући повећању прихода порастао је чисти добитак са 4,2 мил. на 6,8 мил. дин.

У управном одбору су г.г.: д-р Теодор Пенчић, претседник; Валентин Човић, Стјепан Дебељак, Рудолф Ербер, главни директор; Љубомир Хаџић, Густав Хут, Ладислав Јагић, Теодор Кауфман, д-р Славиша Кербер, Јосип Кочелић, Стево Опачић, Јаков Павлина, Иван Першић, д-р Иво Спевец, Армин Шрајнер, д-р Стјепан Сркуљ и д-р Лујо Талер. Чланови надзорног одбора су г.г.: Младен Узоринац, претседник; инж. Иван Цетин, Иво Црковић, Теодор Кантоци и Јосип Жуљ.

ЈУГОСЛАВЕНСКА УДРУЖЕНА БАНКА Д. Д., ЗАГРЕБ — БЕОГРАД

Прошлогодишње пословање Југославенске удружене банке развијало се је повољно. Упркос спољно-политичким догађајима који су изазивали узнемиреност и повремене застоје и у нашој привреди, банчина активност била је и преко целе прошле године врло жива, па је с успехом настављена и ликвидација банчаних старих послова, а задовољавајући пораст показује и ново пословање.

Збир активе старог пословања Југославенске удружене банке износио је (у милионима динара):

Године	Године	Године	Године
1929	1.603.80	1934	389.78
1930	1.307.33	1935	343.19
1931	883.62	1936	267.80
1932	732.40	1937	225.69
1933	790.40	1938	196.39

Од наших великих банака које су у своје време тражиле заштиту, Југославенска удружена банка почела се је готово прва нагло опорављати. Већ крајем 1934 она је извршила санацију. Главница је смањена за 90%, од 185 на 18,5 милиона. Тиме је добивено 166,5 мил. дин., који су заједно са банчаним фондовима од 57 милиона употребљени за отписе свих губитака и сумњивих потраживања. Од потраживања поверилаца, која нису била изузета од претварања, 17,24% или 41,5 мил. је употребљено за стварање приоритетне главнице, а 22,76% или 54,79 мил. је било унето у специјални резервни фонд, од којег је у току последње четири године његовим имаоцима враћено већ око 53,5%.

Збир пасиве старог пословања износио је крајем 1938 још свега 197,9 мил. Банчине обавезе према трећим лицима из „старог пословања“ су још мање. Наиме, од горњег износа треба одбити главницу од 60 мил. и потпорни фонд од

1 мил. Ако се узме у обзир да је крајем прошле године и готовина износила 26,45 милиона, види се да се ликвидација старог пословања брзо приводи свом крају. Од крупних старих обавеза из „старог посла“ банка је у току прошле године ликвидирала 32 мил., тако да су крајем децембра 1938 те обавезе износиле још само 106 мил. динара, а са расположивом готовином могле би се смањити за даљих 26,45 мил., на округло 80 мил. дин. Крајем децембра 1934, када је извршена санација, ове обавезе износиле су 282 милиона, што значи да је у току последње 4 године мобилизован износ од око 200 милиона. На дан 11 априла 1938 „старим повериоцима“, поред доспелих камата исплаћена је 14% тна квота, а од 30 марта ове године плаћа им се и нова квота од 18% од износа старих обавеза. Пре тога старим повериоцима и улагачима исплаћиване су одговарајуће квоте, које су се кретле између 10% и 14%, на дан 20 августа 1935, у марту 1936, у октобру 1936, у октобру 1937 и у априлу 1938.

Специјални резервни фонд, који је у смислу Уредбе приликом санације образован, крајем 1934, износио је, као што је већ споменуто, 54,79 милиона. У билансу за прошлу годину овај фонд је исказан с 29,63 мил., а после исплата које ће се извршити на основу закључка последње главне скупштине, он ће се смањити на 25,48 мил. То значи да је у току последње четири године банци пошло за руком да смањи потраживање ималаца Специјалног резервног фонда за 29,3 мил. дин., односно за 53,5%. Банчина потраживања која су приликом санације била издвојена да послуже као покриће Специјалног резервног фонда исказана су у последњем банчином билансу са 69,7, а њихова вредност је процењена са 27,88 мил. дин. Иако ликвидација „старог посла“ по самој природи ствари постаје све тежа, ипак видимо да се она у Југославенској удруженој банци врши релативно врло брзо.

Упоредо са редукацијом „старих рачуна“, банка изграђује доста брзим темпом и своје ново пословање. Збир активе „по новом пословању“ износио је у милионима динара:

	до санације:		после санације:		
крајем	1932	21,97	крајем	1935	159,62
„	1933	44,76	„	1936	226,62
„	1934	82,68	„	1937	287,23
			„	1938	319,66

Крајем 1934, у време када је Банка извршила санацију, волумен нових послова износио је око 83 милиона. До краја 1938 он је повећан на око 320 милиона, што значи да је банка у току последње четири године успела да прикупи око 237 милиона динара нових средстава. То потпуно задовољава.

Структуру банчаних укупних средстава и њезине активе показује нам следећа таблица, у којој смо упоредили главне билансне позиције за последње четири године:

Рачун изравнања

Активна. Старо пословање	1935.	1936.	1937.	1938.
	у хиљадама динара			
Благајна	26.045	6.318	22.519	26.452
Хартије од вредности:				
гарантних фондова	1.984	1.964	1.964	1.045
државне	9.340	8.989	7.890	8.074
банке и транспорт	8.725	7.244	7.385	2.899
индустрија	13.301	3.656	2.949	2.861
Дужници:				
по меницама	31.789	26.113	17.645	11.939

по ломбарду	186	137	146	155
по тек. рачуну	144.752	116.076	83.853	72.175
издвојени за				
Спец. рез. ф.	(—123.268)	(—98.738)	(—79.700)	(—69.726)
вредн. дужн. Сп. р. ф.	53.726	45.098	35.391	27.878

Хипотекарни посао:

хип. зајмови	15.779	14.261	10.828	10.049
ком. зајмови	5.433	5.280	5.125	4.963
заостале рате	3.590	2.651	1.316	1.042
сопств. зал. и обв.	5	18	—	5
Непокретности	28.466	29.992	28.678	26.855
Разна актива	71	—	—	—
Збир	343.191	267.798	225.689	196.392

Актива. Ново пословање.

Благајна	43.351	30.277	62.236	94.827
Хартије од вредн. држ.	1.496	385	2.928	2.311
Харт. од вредн. прив.	—	—	25	15
Валуте	417	296	283	260
Менице	24.221	33.814	34.837	46.511
Ломбард	3.908	5.820	5.067	13.869
Дужници по тек. рач.	86.213	155.986	181.811	161.831
Разна актива	10	40	42	37
Збир	159.616	226.618	287.229	319.661

Пасива. Старо пословање.

Главница	18.500	18.500	18.500	18.500
Приоритетна главница	41.500	41.500	41.500	41.500
Сп. р. ф. (Уредба)	54.247	45.804	36.411	29.630
Потп. фонд Ф. Шврљуге	1.000	1.000	1.000	1.000

Хипотекарни посао:

Издате заложнице	17.355	12.123	8.183	4.130
Издате ком. обв.	5.462	4.857	4.712	4.556
Извучене зал. обв.	762	961	688	663
Купони зал. обв.	116	113	75	82
Унапред плаћ. рате	57	100	56	172
Гарантни фонд	103	87	82	81

Повериоци:

Улози	40.443	26.284	21.438	16.023
Разно	149.605	117.467	95.580	75.296
Реесконт Нар. банке	21.391	9.792	7.900	5.870
Разна пасива	639	598	473	370
Збир	351.180	279.188	236.598	197.874

Пасива. Ново пословање.

Редовни рез. фонд	—	647	1.322	2.185
Фонд курс. разл. еф.	—	—	1.479	2.359
Улози на књижице	40.291	54.673	65.778	76.790
Повериоци	104.620	152.641	200.013	225.722
Реесконт	—	—	—	4.000
Разна пасива	246	517	286	348
Збир	145.157	208.478	268.879	311.405
Чисти добитак	6.469	6.750	7.443	6.774
Збир. укупн. биланса	502.807	494.416	512.920	516.053

Крајем 1934 од укупног збира биланса отпадало је 82,5% на старе рачуне. У 1935 стари рачуни према новима стојали су као 68 према 32, а у 1936 као 56 према 44. Већ крајем 1937 обим нових средстава био је већи од обима старих, тако да је тада од укупне активе отпадало 44% на „старе“ и 56% на „нове“ послове. У току прошле године овај однос се је и даље поправљао у корист нових послова, на које је крајем 1938 отпадало 62% од укупних. Иначе, у току последњих пет година промене код укупног збира биланса нису биле велике. То значи да се је кроз то

време ново пословање ширило по прилици истим темпом, којим се је старо редуцирало.

Ако се најпре задржимо код „новог пословања“, видимо да главни извор „нових“ туђих средстава претстављају повериоци односно пасивни текући рачуни. Крајем 1938 ови су износили 225,7 мил., док су улози исказани са 76,8 мил., а реесконт износи 4 милиона динара. У вези са узнемиреношћу, до које је било дошло због међународних политичких догађаја у септембру прошле године, реесконтни кредит који је Народна банка била ставила на расположење био је нешто већи, тако да је Југославенска удружена банка ослањајући се на своју велику ликвидност и на ту помоћ без икаквих тешкоћа могла да одговори свим захтевима који су у то критично време на њу били стављени. После септембарских догађаја нервоза публике се је знатно стишала, тако да су се и улози стали враћати у великој мери. У вези с тим су и банчина ликвидна средства опет знатно појачана.

Нова средства се употребљавају увек само за сасвим ликвидне пласмане, одобрене Уредбом. Готовина из „новог пословања“ износи 94,8 мил. према 62,2 мил. крајем 1937 и 30,3 мил. у 1936. То значи да се око 30% нових средстава састоји из готовине. Активни текући рачуни исказани су са 161,8 мил. према 181,8 мил. у претходној години. Према томе мањи су за равно 20 милиона. Насупрот томе стање есконтваних меница повећано је са 34,8 мил. у 1937 на 46,5 мил. у 1938. Повећано је и стање ломбардних кредита са 5 мил. у 1937 на 13,87 мил. у 1938. Хартије од вредности из „новог“ пословања, и то готово искључиво државне, износе 2,3 мил. дин. Услед поменуте прегрупације дужника и знатног повећања готовине степен банчине ликвидности је такође знатно појачан.

Интересантно је и кретање појединих позиција активе и пасиве „старог“ пословања. Банчино учешће у разним предузећима и прошле године је смањено. Крајем 1938 оно износи 5,7 мил. према 10,3 мил. у 1937. Још крајем 1933 банчине акције банкарских, транспортних и индустријских предузећа биле су исказане са 52,7 мил. дин. Одлука донета приликом санације да се завод изгради у чисту мобилну банку је већ готово сасвим остварена. Укупна банчина потраживања из „старог пословања“ износе 102 мил. дин. Од тога отпада на менице у портфељу 11,9 мил., на активне текуће рачуне 72 мил. и на вредност дужника одвојених за покриће Специјалног резервног фонда 27,88 мил. Крајем 1937 сва ова потраживања су била исказана са 137 мил., што значи да су у току прошле године смањена за око 35 мил. дин. Комунални и хипотекарни зајмови такође су мањи него крајем претходне године и крајем 1938 износили су још свега 16 мил. дин. Непокретности су исказане са 26,8 мил. То су у главном само зграде банчиних главних завода у Београду и Загребу и зграде у којима су смештене њезине филијале (Марибор, Петриња и Сушак).

Улози „старог“ пословања смањени су у току 1938 за 5,5 мил., на 16 мил. дин. Разни повериоци износе 75 мил. према 95 мил. у 1937, а „стари“ реесконт 5,87 мил. према 7,9 мил. у претходној години. О смањењу банчине обавезе према имаоцима Специјалног резервног фонда било је већ речи. У току 1938 она је смањена за 7 мил.

Рачун губитка и добитка

Расходи	1935	1936	1937	1938
Трошкови управе	13.811	14.566	15.356	14.601
Порези	1.217	2.861	1.532	4.121
Камата	7.585	10.200	9.932	11.395
Курс. разл., отписи	501	1.107	1.354	390
Чисти добитак	6.469	6.750	7.443	6.774

Приходи				
Пренос добити	144	471	1.042	1.638
Камата	18.008	19.937	23.423	23.448
Разни прих. и пров.	11.053	14.693	10.880	11.639
Непокретности	378	383	272	556
Збир	29.583	35.487	35.617	37.281

Разни приходи и провизије износе 11,6 мил. за 760 хиљ. дин. више него у претходној години. Приходи од непокретности у 1938 били су такође за 284 хиљ. већи него у 1937. Међутим, приходи од камате, који износе 23,45 милиона, у поређењу са 1937 показују повећање од цигло 25 хиљ. дин. С друге стране видимо да су издаци за камату у 1938 били за 1,46 мил. дин. већи него у претходној години. На тај начин је и разлика између активне и пасивне камате смањена са 13,49 мил. у 1937 на 12,05 мил. дин. у 1938. То је делимично изазвано истим чињеницама које су утицале на појаву осећаја несигурности у привреди, наиме политичким догађајима из марта и септембра прошле године. Приморана тим догађајима, банка је, да би била спремна на сваку евентуалност, стално држала врло велике износе готовине у својим благајнама. Пласмани углавном нису повећани. Због тога су и приходи од камате у 1938 били једнаки, као и у претходној години. Повећање изда- така за камату може се објаснити тиме што се је банка у прошлој години служила реесконтом код Народне банке, који је скупљи од осталих средстава која су јој стајала на расположењу. То је с друге стране у вези и са све јачом изградњом „новог” и постепеног ликвидацијом „старог” пословања. Наиме, за улоге и пасивне текуће рачуне старог пословања, уколико су били већи од 50 хиљ., банка је плаћала камату од 3%, а за „нове” улоге важи декретирана каматна стопа од 4%.

Порези показују знатно повећање. У 1938 износили су 4,12 мил. према 1,53 мил. у 1937, Трошкови управе су смањени са 15,35 мил. у претходној на 14,6 мил. дин. у 1938 години. Прошле године били су за скоро 1 мил. мањи него у 1937 и отписи и губици на курсној разлици. Износили су свега 390 хиљ. према 135 мил. дин. у 1937.

Чисти добитак је нешто смањен. Заједно са преносом из 1937 он износи 6,77 мил. (према 7,44 мил. у претходној години). Подела чистог добитка овако изгледа (у хиљадама динара):

Година	1935	1936	1937	1938
5% дивид. приор. акција	2.075	2.075	2.075	2.075
редовном рез. фонду	647	675	744	677
повериоцима сп. р. фонда	3.276	2.958	2.986	2.395
пренос на нови рачун	471	1.042	1.638	1.627

У управи су господа: Михајло Терешченко (претседник), д-р Станко Шверљуга и Дамјан Бранковић (потпретседници), Оскар Барт, Максо Антић, д-р Теодор Бошњак, Ернст Ерлих, Золтан Хајду, Роберт бар. Ханкар-Солвеј, Артур Махник, Милан Милић, Стеван Коен, Стеван Павловић, д-р Јулиус Рајнер, Жига Штерн и Влада М. Теокаровић. У надзорном одбору налазе се господа: Ј. Р. Калпин, д-р Мирослав Даничић, Стеван Гершић, Фердинанд Гискан, Ханс Лохнер и инж. Карло Шанцер.

„КРОАЦИЈА” ОСИГУРАВАЈУЋА ЗАДРУГА — БЕОГРАД

У свом последњем извештају управа „Кроације” напомиње да се је прошлогодишње пословање Задруге обављало под утицајем појачане опште привредне активности у земљи и познатих крупних политичких догађаја у свету. Појачање привредне делатности у земљи код „Кроације”

дошло је до изражаја нарочито у грани елементарних осигурања, у којој је забележен задовољавајући пораст прихода од премије. Међутим, знатнији пораст показују и издаци за штете. Процент штета ипак се још увек креће знатно испод технички дозвољеног максимума. То доказује да је „Кроација” увек обраћала велику пажњу селекцији ризика, што је и сасвим природно с обзиром на њену велику стручност и познату солидност. Несигурност изазвана међународним политичким догађајима имала је за последицу да се је у грани животних осигурања кроз неко време примећивала извесна резервисаност код интересената. Та појава била је, међутим, само привремена, тако да је укупни износ осигураних главница у грани животних осигурања крајем 1938 био ипак за преко 20 милиона динара већи него крајем претходне године. Поред тога, квалитет нове продукције био је одличан, а стари посао показивао је велику стабилност. С обзиром на то може се сматрати као потпуно задовољавајуће и прошлогодишње пословање „Кроације” у грани животних осигурања.

Прошлогодишњи укупни приходи од премије премашили су рекордне цифре из 1931 године. Као што се види из доње таблице, у којој износимо кретање осигураних главница, прихода од премије и штете за последњих 10 година, и утицај кризе на пословање „Кроације” био је без већег значаја и релативно лако сношљив, јер је Задруга као старо и необично солидно предузеће увек имала довољно сопствене снаге да се са успехом одупре депресији. Поверење које јој се с правом исказује у свим крајевима земље може да послужи као гаранција и за њезину сталну експанзију у будућности.

Год.	Осигуране главнице			Приходи од прем.	Испл. штете
	у милионима динара				
	Елементар	Живот	Укупно	прем.	штете
1929	9.339,86	284,25	9.624,11	39,28	16,58
1930	9.723,79	321,65	10.045,44	41,37	15,64
1931	9.925,48	351,45	10.276,93	42,76	20,92
1932	9.494,91	329,41	9.824,32	38,91	18,02
1933	9.362,63	306,15	9.668,78	35,67	16,36
1934	9.313,87	306,15	9.620,02	35,05	13,84
1935	9.520,13	313,85	9.833,98	36,37	15,14
1936	9.879,12	329,12	10.208,24	37,82	16,28
1937	10.736,86	357,66	11.094,52	40,26	19,29
1938	11.337,97	378,02	11.715,99	43,65	20,57

Видимо да су у току прошле године осигуране главнице порасле за преко 620 милиона, на 11,7 милијарди динара, од чега отпада 11,33 милијарде на елементарна и 378 милиона динара на животна осигурања. Како по осигураним главницама, тако и по приходима од премија „Кроација” заузима прво место међу осигуравајућим друштвима у нашој земљи. Пре кризе максималну експанзију она је показивала у 1931 години. Од те године до краја 1934 износ осигураних главница био је због кризе смањен за 657 милиона, али је после тога — у 1935, 1936, 1937 и 1938 — повећан за 2,1 милијарде. Већ у 1937 премашен је ранији рекордни износ осигураних главница из 1931 године. У току прошле године побољшање се је, као што смо видели, прилично брзим темпом наставило. Благодарени томе, у прошлој години су и приходи од премија достигли висину од 43,65 мил. и премашили су за око 900 хиљада досадашње рекордне из 1931. У односу на претходну годину већи су за 3,4 милиона, док су у поређењу са најслаби-

јом, 1934 годином, повећани за 8,6 мил. динара. Инкасо премија био је прошле године потпуно задовољавајући. На то указује и повољни салдо рачуна филијала (на активної страни рачуна изравнања).

Имали смо већ прилику да нагласимо да „Кроација”, упркос одличном пословању, готово никада не исказује велике пословне вишкове. Она сматра да јој као задружној установи и није циљ да дели велике дивиденде. Највећи део чисте добити она редовно дотира разним фондовима, делом и пре закључка књига. Тако је и прошле године, још пре закључка, разним фондовима дотиран износ од 520 хиљ. динара. „Кроација” иде стално за тим да појача своју унутрашњу снагу. Упоредо с тим, брзим темпом расту и њезина укупна гарантна средства. Структуру тих средстава као и њихово кретање показује нам следећа таблица:

Гарантна средства	1931	1936	1937	1938
	у хиљадама динара			
Главница	1.000	1.000	1.000	1.000
Резервна главница	720	1.249	1.310	1.378
Редовна резерва	465	761	799	841
Специјална резерва	1.095	2.246	2.395	2.558
Резерва за ванр. случ.	1.000	2.500	2.500	2.500
Резерве за курс. разл.	1.000	2.754	3.098	3.517
Резерва на некретн.	—	—	600	700
Премијске резерве и преносне премије	77.875	100.105	111.589	122.016
Резерва за штете	4.821	4.180	4.025	4.374
Фонд дивиденде осиг.	542	1.119	1.134	1.160
Укупно	88.519	115.914	128.452	140.045

Док су осигуране главнице крајем 1938 биле за око 16% веће него у 1931, дотле су гарантна средства „Кроације” у истом раздобљу повећана за преко 58%. Само у току последње четири године гарантна средства су повећана за око 40 милиона, на импозантну висину од 140 милиона динара. Задружна главница износи свега 1 милион динара, а њени сопствени фондови су по прилици већ 12 пута већи од главнице. Премијске резерве и преносне премије исказане су са 122 мил., резерва за штете износи 4,37 мил., а фонд за дивиденду осигураницима 1,16 милиона. Као што се види, стално и нагло се појачава база на којој „Кроација” почива. То је и са гледишта осигураника ванредно повољна чињеница.

Одељење елементарних осигурања

У одељењу елементарних осигурања било је на снази крајем 1938 године 97.905 полиса са осигураном главницом од 11 милијарди 338 милиона према 93.714 полиса са осигураном главницом од 10,74 милијарде у претходној и 85.165 полиса са главницом од 9,88 милијарди динара у 1936 години. Просечни износ осигуране главнице по полиси био је 115,8 хиљ. дин. према 114,6 хиљ. дин. у претходној 118,3 хиљ. у 1936, 115,9 хиљ. у 1935 и 122,9 хиљ. у 1934 години. Удео појединих грана елементарног осигурања у укупном износу наплаћених премија и исплаћених штета, не узимајући у обзир приходе од дажбина, овако изгледа:

Грана	Бруто-премије		Бруто-штете	
	1937	1938	1937	1938
	у хиљадама динара			
а) пожар, стакло, лом	19.091	20.890	10.955	12.993
б) незгоде, аутокаска	2.581	3.201	1.133	1.510

в) провална крађа	1.148	1.255	549	825
г) град (туча)	325	124	307	103
д) транспорт	35	54	1	12
Укупно	23.180	25.524	12.945	15.443

Укупне бруто-премије у 1938 износе 25,52 милиона према 23,18 мил. у 1937 г., 21,74 милиона у 1936 г., 21,55 мил. у 1935 и 20,86 мил. дин. у 1934 години. Од тога отпада око 82% (према 83% у 1937) на пожар, 12,5% на незгоде и аутокаска, 5% на провалну крађу и око 0,7 на град и транспорт. У поређењу са неколико претходних година однос између појединих грана је само незнатно измењен, што указује на велику стабилност посла и на равномерно изграђивање свих грана. Као што је већ споменуто, прошле године показивали су и издаци за штете знатнији пораст. У грани пожара, стакла и лома, која је најважнија, бруто-премије у 1938 биле су за 1,8 мил. веће него у претходној години, а бруто штете за 2,04 мил.

Рачун губитка и добитка елементара — „нето”

Расходи	1935	1936	1937	1938
	у хиљадама динара			
Управни трошкови	11.423	11.362	11.258	12.063
Порези, таксе итд.	2.677	3.350	2.323	2.086
Разни	94	298	65	66
Отписи	718	11	45	396
Штете — нето	5.362	5.627	6.101	6.840
Резервисане штете	2.091	2.103	2.223	2.518
Резервне и прен. премије	5.331	4.362	5.367	6.280
Фондови	7.479	7.989	8.519	8.927
Браћ. прем. рез. реосиг.	—	—	—	77
Дотација пенз. фонду	200	100	350	400
Пословни вишак	635	303	430	471
Приходи				
Рез. премије, фондови и рез. штете из ран. г.	15.235	15.425	15.058	16.367
Премије — нето	10.381	10.244	11.309	12.308
Дажбине	6.405	6.663	7.420	8.282
Камата	362	220	202	335
Од непокретности	374	447	411	497
Разни приходи	3.254	2.506	2.281	2.316
Збир прих. или расх.	36.011	35.505	36.681	40.106

Са равно 11 милиона динара у 1931 „нето”-премије су биле пале на 9,18 мил. дин. у 1933, после чега опет стално расту, да би у 1937 достигле рекордну висину од 11,3 мил. Прошлогодишњи приходи од „нето”-премија премашили су за 1 мил. дин. рекордну висину из претходне године. Укупни приходи од дажбина, које у целости припадају „Кроацији”, износе 8,28 мил. и већи су за око 700 хиљ. него у 1931, најбољој години пре кризе. С обзиром на природу елементарних осигурања, у овој грани приходи од инвестираних капитала играју само спореднију улогу. У 1938 износили су 832 хиљ. дин. према 613 хиљ. дин. у претходној години.

Управни трошкови — који обухватају плате и пензије, провизије, трошкове организације и аквизиције, издатке за социјална осигурања, издатке за канцеларијски материјал и све остале режијске трошкове — у 1938 износили су 12 мил. дин., за 800 хиљ. дин. више него у 1937. Упркос појачању продукције, управни трошкови су последњих година показивали тенденцију опадања, па је било

очигледно да се та тенденција више није могла настављати, с обзиром на поскупљење трошкова живота, повећање издатака за социјална осигурања и све јачу експанзију Задруге. Порези износе 2,1 мил. према 2,32 мил. у претходној и 3,35 мил. у 1936 години. То је још увек релативно врло много. Управа „Кроације” напомиње у свом последњем извештају да се нада, да ће ускоро бити проведена реформа у погледу прекомерног фискалног оптерећења осигуравајућег посла. „Кроација” је у сарадњи са осталим осигуравајућим друштвима у земљи надлежнима детаљно и у више махова излагала тешко стање, нарочито у погледу наследних такса, рентовног пореза и ватрогасног доприноса, пошто ови фискални терети у својој садашњој форми угрожавају просперитет послова приватног осигурања.

Као што је споменуто, штете су у 1938 показивале јачи пораст него приходи од премија. Следећа таблица показује нам да је однос између „нето”-премија и „нето”-штета ипак врло повољан.

Године	Премије и дажбине у хиљадама динара	Штете	Штете у %
1930	17.753	5.935	33,4
1931	18.523	6.832	36,9
1932	16.820	6.139	36,4
1933	15.971	4.559	28,2
1934	16.083	4.804	30,0
1935	16.786	5.362	32,0
1936	16.907	5.627	33,3
1937	18.729	6.101	32,6
1938	20.590	6.840	33,2

У 1938 штете не износе ни једну трећину од износа премија и дажбина. Односни проценат износи 33,2% према 32,6% у претходној, 28,2% у 1933 и 36,9% у 1931 години. У годинама кризе однос између премија и штета био је такође врло повољан, што доказује да је „Кроација” и тада пажљивом селекцијом ризика успевала да се прилагоди тешким приликама.

Учешће реосигурача

Година	у премијама		у штетама		Уштеда
	хиљ. дин.	у %	хиљ. дин.	у %	„Кроације” у %
1935	11.170	51,8	6.178	53,5	1,7
1936	11.495	52,9	6.427	53,3	0,4
1937	11.870	51,2	6.844	52,9	1,7
1938	13.215	51,8	8.602	55,7	3,9

Реосигурачу се уступа редовно око 52% премија и преузетог ризика. Процент штета који отпада на реосигурача био је увек већи од процента уступљених му премија. То је такође за „Кроацију” врло повољно, поготову с обзиром на чињеницу да на од наплаћених дажбина реосигурачу не уступа ништа.

Осигурање живота

Крајем 1938 у одељењу животних осигурања на снази је било 16.682 полисе са осигураном главницом од 378 милиона динара према 16.322 полисе са осигураном главницом од 357,66 мил. дин. у 1937. Као што се види, у поређењу са претходном годином број полиса је повећан за 350 (према 739 у 1937), а осигурана главница за 20,4 мил. (према 28,54 мил. у 1937).

Рачун губитка и добитка животног осигурања — „нето”

Расходи	1935	1936	1937	1938
	у хиљадама динара			
Управни трошкови	3.958	4.603	4.614	4.913
Порези, таксе итд.	349	371	496	556
Отписи	800	122	—	198
Пензионни фонд	200	50	100	100
Исплате досп. главн.	2.533	3.004	4.216	4.003
Исплате откупа полиса	2.880	2.437	2.084	2.022
Дивиденда члановима	24	36	61	45
Резервисане штете	341	380	483	453
Рез. и прен. прем.	61.119	66.934	76.170	83.305
Пословни вишак	67	101	76	65
Приходи				
Пренос рез. премија	56.797	61.153	70.414	76.517
Пренос рез. штета	410	341	390	483
Премије — нето	10.985	12.107	12.762	13.794
Камата	1.594	1.911	2.429	2.656
Непокретности	1.279	1.182	1.341	1.481
Разни прих. и дажб.	1.206	1.344	965	729
Збир прих. или расх.	72.271	78.039	88.301	95.660

Приходи од премија, по одбитку удела реосигурача, у 1938 години износили су 13,79 милиона, за 1 мил. дин. више него у претходној години односно за 2,8 мил. дин. више него у 1935. Прошлогодишњи приходи од нето-премија животних осигурања премашују за милион и по динара оне из рекордне 1931 године. Изразиту тенденцију пораста показују и приходи од непокретности и камата, који су у 1938 износили заједно 4,14 мил. према 3,77 мил. у претходној, 3,09 мил. у 1936 г., 2,87 мил. у 1935 и 2,97 мил. у 1931 години.

На страни расхода видимо да су „откупи полиса” били и у прошлој години умерени, упркос међународним политичким догађајима чији утицај на животна осигурања, очигледно, није могао да буде повољан. Са 1,68 милиона у 1931 исплате откупа полиса биле су порасле на 3,86 мил. у 1933 години, после чега се опет стално смањују и у 1938 износе само 2,02 мил. динара. Исплате штета односно доспелих главница износе 4 мил. према 4,2 мил. у претходној години. Управни трошкови у 1938 износили су 4,9 мил. дин., за 300 хиљ. дин. више него у 1937. То је природна последица веће продукције и појачане аквизиционе делатности. Однос између исплате доспелих главница — штета и прихода од премија у 1938 био је још повољнији него у 1937 години, јер су приходи од премија показивали прилично јаку тенденцију пораста, док су штете мање.

У току прошле године издато је неколико нових уредба и правилника који регулишу рад осигуравајућих друштава и појачавају државни надзор над њима. Поред осталих правних прописа издати су Правилник о висини преносних премија за поједине гране осигурања, Правилник о билансирању хартија од вредности уложених у математичке резерве и Уредба о образовању пословних резерви и резерви фондова. Како је „Кроација” и до сада своје пословање увек обављала у оквиру признатих техничких начела и највеће опрезности у финансијском погледу, она је увек у потпуности удовољавала својим дужностима које су наведеним Уредбама и Правилницима сада регулисане, тако да се у вези с овим прописима у њеном солидном пословању ништа не мора мењати. Да је „Кроација” увек најригорозније водила рачуна о интересима осигураника и о признатим техничким начелима науке о осигурању, показује нам и доња таблица у којој износимо главне билансне позиције за четири последње године.

Рачун изравњања (елементар и живот)

Актива	1935	1936	1937	1938
	у хиљадама динара			
Готовина у благ.	1.915	1.665	1.918	2.417
Уложене готовине	25.070	26.949	26.593	30.640
Тек. рач. реосигурача	492	1.066	1.085	1.028
Остали тек. рач.	984	—	—	462
Харт. од вр. пр. рез.	19.090	21.979	26.177	27.461
Остале харт. од вредн.	—	—	—	2.344
Непокретности	39.787	40.757	43.715	42.804
Зајмови на полисе	14.717	16.870	18.577	19.430
Полог прем. р. код реос.	4.639	4.362	7.160	11.717
Полог код реосигурача	772	617	180	476
Прем. резерва и прен.				
премија реосиг.	29.795	31.393	33.262	36.042
Резерва за шт. реосиг.	1.499	1.696	1.320	1.403
Филијале — салдо	3.671	4.000	4.413	3.452
Инвентар	2 дин.	37	47	2 дин.
Разна имовина	75	854	933	529
Имовина пенз. фонда	8.518	8.818	9.427	10.073
Јемства	1.018	997	926	(8.510)
Пасива				
Главница	1.000	1.000	1.000	1.000
Фондови задруге	8.279	9.346	10.454	11.221
Резерва дивид. осиг.	999	1.067	1.095	1.127
Прем. рез. и прен. прем.	94.287	100.105	111.589	122.016
Резервисане штете	3.932	4.180	4.025	4.374
Гарантна средства	108.497	115.698	128.163	139.738
Пензиони фонд	8.518	8.818	9.427	10.073
Полог реосигурача	842	2.077	1.165	486
Полог прем. рез. реос.	29.550	31.088	32.699	35.570
Тек. рачун реосиг.	2.617	2.022	2.183	3.224
Разна пасива	298	959	664	651
Јемства	1.018	997	926	(8.510)
Пословни вишак	703	404	507	536
Збир биланса	152.043	162.063	175.735	190.280

Збир биланса стално расте — последње године за 15 милиона — и крајем 1938 достигао је висину од 190,3 мил. Укупна гарантна средства, без дотација из добити за прошлу годину, износе 139,74 милиона, за 11,5 милиона динара више него крајем 1937. Пензиони фонд, чијом имовином управља нарочити одбор, исказан је са 10 милиона динара. У пасиви имамо и два рачуна полога реосигурача од укупно 36 милиона. Овај износ има у активи своје противпозиције у премијској резерви и преносној премији реосигурача (којима управља „Кроација“). Када издвојимо ове позиције које фигурирају на обема странама биланса, видимо да се целокупна средства „Кроације“ састоје, у ствари, само из поменутих гарантних средстава и непуна четири милиона остале пасиве. Из тога се види, да Задруга нема уопште поверилаца.

Сва средства су пласирана на начин да о сигурности Задруге и њених осигураника не би требало ни говорити. Готовина у благајни износи 2,4 милиона, а улози код банака достигли су висину од 30,64 мил. У државне, комуналне и остале првокласне хартије од вредности је пласирано 29,8 мил. динара. Непокретности су исказане са 42,8 мил., а зајмови на полисе са 19,4 мил. Полог премијске резерве код реосигурача износи округло 12 мил. Салдо филијала исказан је са 3,45 мил. у активи (према 4,4 мил. дин. у 1937). То значи да се око 24% гарантних средстава састоји из готовине у благајни и улога поверених банака, даљих 21% пласирано је у првокласне хартије од вредности, 30% у непокретности, 14% у зајмове на полисе; око 8% се налази код реосигурача, а око 3% код филијала.

Однос између појединих врста пласмана не показује битних промена у поређењу са ранијим годинама. То значи да јој нове уредбе нису наметнуле никакву дужност коју она није већ и сама одувек вршила. И без строгих прописа она је као скроз солидна установа увек пазила како на сигурност осигураника, тако и на разумну поделу ризика.

Из прошлогодишње чисте добити исплаћено је 80 хиљ. односно 8% на име камате задругарима, 60 хиљ. за тантијему оба одбора, а цео остатак од 395 хиљада дотиран је фондовима. Даљи износ од 520 хиљ. дин. дотиран је разним фондовима још пре закључка књига, а износ од пола милиона динара додељен је пензионом фонду.

Поред централе у Загребу, „Кроација“ има 6 филијала (Београд, Љубљана, Нови Сад, Осиек, Сарајево, Сплит) и већи број главних заступстава (Бања Лука, Дубровник, Марибор, Петровград, Суботица, Сушак и Шибеник), Главно заступство у Бања Луци створено је у току прошле године. Поред све јачег продубљивања пословне организације и попуњавања мреже пословних седишта у земљи, „Кроација“ је и у току прошле године посвећивала опремну пажњу у свом послу иностраних ретроцесија. Тај посао се развија добро и њиме „Кроација“ долази до компензације за реосигуране премије.

Досадашњи претседник и дугогодишњи члан управе г. Јанко Хољач, академик, због болести повукао се је у току 1938. На последњој главној скупштини за претседника управе изабран је г. Монс. д-р Ловро Радичевић, а за потпретседника г. д-р Бранко Пливерић. Чланови су г. : Ербер Рудолф, Кукуљевић-Лакцински Фране, Николић Миховил, Мг. фарм. Лалопек Јосип, д-р Спевец Иво и инж. Стипетић Ђуро. У надзорном одбору налазе се господа: Кулмер гроф Мирослав (прочелник), д-р Цуцулић Томо, Мутафелија Андрија, Рамушњак Милан и д-р Бачић Иво. Главни директор је г. Миховил Николић.

Сваки напредак у производњи и употреби све знање и сва искуства, што су их од године 1866 стекли специјалисти наше организације која обухвата цео свет, примењују се код фабрикации наших

GARGOYLE
МАЗИВА

и дају им онај квалитет, који гарантује сигуран и економичан погон.

STANDARD — VACUUM
Oil Company of Jugoslavia Inc.
ЗАГРЕБ БЕОГРАД